

ALS ALLES GOED GAAT

FLEUR PIERETS

Als alles goed gaat is het niet nodig, hadden ze hun gezegd. Als alles goed gaat, houden jullie er gewoon een leuke tijd aan over.

Maar de dreiging hing in de lucht en die vrijdagavond vertrokken de expeditieleden op een missie die hopelijk overbodig is.

De groep is al meerdere dagen onderweg. De zon trekt glinsterende strepen over het water, de horizon is een dunne lijn en de boot beweegt langzaam, alsof de oceaan zelf twijfelt of zij deze reis wel wil aangaan.

Ze zijn met vijf. Lerare Max zit naast Enrique, klimatoloog. Tegenover hen zit ex-atlete Ali. CEO Walter zit naast Viola en zij is verantwoordelijk voor het in goede banen leiden van de expeditie. Door hun identieke, uv-werende kledij en gezichtsbedekking, zien ze eruit als vrolijke imkers op weg naar een vakantieparadijs.

De schipper kijkt voor zich uit, werpt af en toe een blik op de apparatuur om te kijken of hij nog steeds de juiste koers vaart. Hij en de bemanningslui hebben zichzelf niet aan hen voorgesteld. Zij zullen immers geen rol spelen in dit verhaal en eens hun vracht is uitgeladen, keren ze terug naar de stad om hen over twee weken opnieuw op te halen.

Viola en televisieproductiehuis De Kannibalen hebben deze deelnemers gekozen uit de honderden avontuurzoekers die zich voor de expeditie hadden aangemeld. Onder hen veel wetenschappers, maar ook advocaten, wiskundigen, dokters, vakbondsmensen, kunstenaars, klimaatactivisten,

huishoudpersoneel, arbeiders en mensen uit de zorg. Uiteindelijk heeft Viola deze vier mensen geselecteerd, gescreend, getest, en geschikt bevonden om in veertien dagen tijd een van de belangrijkste taken in de geschiedenis van de mensheid rond te krijgen: beslissen wat de moeite waard is om achter te laten.

Wat als de mensheid zoals we haar kennen ten onder gaat, zo luidde de opdracht, onze door branden en overstromingen verwoeste aarde zich na miljoenen jaren herstelt en er dan opnieuw mensen worden geboren? Hoe maken we hun duidelijk dat er hier al eerder levende wezens hebben rondgelopen? Dat er al een beschaving heeft bestaan? Wat bewaren we voor de archeologen van de toekomst?

Bij vertrek had een grote menigte hen uitgezwaaid. Het had een heldhaftig moment kunnen zijn, ware het niet dat op de achtergrond betogers het ritueel hadden verstoord met banners en geschreeuw. Sommige mensen probeerden briefjes en kleine objecten in de zakken van de expeditieleden te stoppen. Max kreeg zelfs een haarlok in de hand gedrukt. Ze probeerde het beleefd te weigeren, maar de man bleef aandringen. Een beveiligder kwam tussenbeide. Max wilde de belager nog iets zeggen, maar ze moesten aan boord.

‘Ik voel me niet lekker,’ zegt Enrique plots. Zijn huid heeft een grijze kleur gekregen.

‘Moet je overgeven?’ vraagt Max.

‘Misschien...’

‘Kijk naar de horizon,’ adviseert Ali. ‘Dat helpt om je evenwicht te houden.’

Walter rolt met zijn ogen. Viola kijkt hem aan. ‘We blijven beleefd,’ zegt ze kort.

‘Dankjewel.’ Viola is de laatste die door de schipper aan land wordt geholpen. Hij gromt iets onverstaanbaars en haalt efficiënt de loopplank op.

Dit eiland werd gekozen als ideale plaats om hun bewijzen van beschaving achter te laten. De eigen wil van de natuur was hier duidelijk voelbaar. Foto’s tonen hoe het er vroeger uitzag: een bijna buitenaardse plek waarop meer dan een derde van de flora nergens anders op aarde bestond. Hier hadden bomen gegroeid die eruitzagen als het gedachte-experiment van een andere planeet: de drakenbloedboom met zijn omgekeerde parasolvorm en rode hars, de woestijnrozen die als versteende dansers uit de rotsen groeiden.

Nu illustreert het alleen wanhoop. De klimaatopwarming heeft de idylle verschroeid en het eiland heeft enkel door hardnekkigheid haar bestaansrecht behouden. De grond is gebarsten en de bomen lijken spelden, gedachteloos in een poppetje geprikt. Het perfecte decor om de urgentie van hun taak te onderstrepen.

Voor hun ogen rijst hun nieuwe onderkomen op. Het resort, ooit bedoeld om de rijken en vermoeiden van de wereld te ontvangen, is nog maar een schim van wat het ooit geweest was. De grijs verweerde gevel draagt de sporen van verwaarlozing en vergetelheid. De ramen zijn gebroken en de klimop, een brutaal overlevingsmechanisme, heeft eerst het gebouw opgeslokt en is dan zelf ten onder gegaan aan de meedogenloze zon.

Het gebouw staat symbool voor de decadentie van een tijdperk dat oneindig leek. Capri, Cannes, Saint-Tropez. Zwembaden omlijst door lijven in Versace-badpakken, elk gebaar doordrongen van moeiteloze elegantie. Bedienden in spierwitte uniformen die zwetend maar immer glimlachend de Louis Vuitton-koffers van de gasten de trappen op sjouwden. Niets van dat alles is overgebleven, behalve een gebouw dat wacht op een nieuwe zomer die nooit zal komen.

Eenmaal binnen gaat iedereen een andere kant op, op zoek naar het kamernummer dat hun is toegewezen. De stilte in het gebouw wordt enkel onderbroken door het knisperen van de vloerbedekking onder hun rolkoffers en het geritsel van gesneuvelde insecten wier lichaampjes worden opgetild door de luchtstroom die deze indringers met hun passen veroorzaken. Alsof ze dansen.

20, 21... 22. Na de verstikkende atmosfeer van de gang voelt de lucht in de kamer aangenaam. Viola beseft nu pas hoe moe ze is van de reis.

Door het raam en in het licht van de ondergaande zon ziet ze een prieel dat aan de zwaartekracht heeft toegegeven en slap door zijn fundamenteën is gezakt. Kijkt Viola naar rechts, dan staat daar de kist die de bootmensen over de toegangsweg naar het hotel hebben getrokken. Zwaar en onbeweeglijk als een monoliet. Een tijds capsule. Een object dat zal worden gevuld en afgesloten om hopelijk ooit, in de verre toekomst, weer geopend te worden.

De kist is ontworpen door de visionaire klimatoloog Enrique Jiménez en een team van productontwikkelaars. Na maandenlang rekenen, meten, grondstoffen vergelijken en uittesten, waren ze tot het gedroomde model gekomen: de kist

kan alle weersomstandigheden aan. Ze is waterbestendig, hittebestendig, tijdbestendig – of dat is in ieder geval de bedoeling. Zelfs bij temperaturen boven de vijfhonderd graden zal ze niet barsten. Enig in haar soort. IJzersterk en bestand tegen metaalcorrosie. Lang nadat alles is verdwenen, de bomen zijn verschroeid, de gebouwen ingestort en alle land is opgeslokt door de zee, zal deze kist er nog zijn. Dat is het idee. Hoop in de vorm van een rechthoek.

Alvorens Viola haar koffer uitpakt, neemt ze een potlood en tekent ze veertien lijntjes op de muur. Ze zal ze een voor een afstrepen om de tijd tastbaar te maken. Een geheugensteuntje om zichzelf eraan te herinneren dat de dagen snel voorbijgaan. Dat ze beslissingen moeten nemen, knopen moeten doorhakken.

In haar koffer zitten de praktische laagjes kledij voor onder het uv-werende pak en een stapel onderbroeken. Het hele proces van aankomst, uitpakken, zich voorbereiden op iets dat tegelijkertijd klein en enorm aanvoelt, doet haar denken aan vakantie. Maar iets is pas vakantie als je ook iets substantieels hebt om naar terug te keren.

De tijd haalt haar uit haar dagdroom. Het is het moment om iedereen bijeen te roepen, precies zoals het in het reglement staat dat ze aan elk expeditielid heeft gegeven. Het bevat praktische aanwijzingen zoals ‘alle deelnemers dienen zich driemaal daags tijdens de maaltijden in de zaal te verzamelen’, ‘water zal mogelijk worden gerantsoeneerd’ en ‘het is ten strengste verboden iets mee te nemen uit de gemeenschappelijke ruimtes’.

Wanneer iedereen beneden is, vraagt Viola hun om te gaan zitten en ze wijst naar de vier donkerblauwe stoelen die in een halve kring om haar heen staan. Ze zitten in wat vroeger de lounge van het resort was. De muren, ooit lichtgeel, zijn verschaald naar

het beige van oud papier. Een paar plafondplaten hangen scheef en kunnen elk moment vallen. De armleuningen van de stoelen zijn gescheurd, het schuim eronder is zichtbaar en pluizig.

Viola ziet Max binnenkomen en kijkt hoe ze zich in de stoel naast die van Enrique laat neerploffen. Max heeft haar uniform wat schwung gegeven door de broekspijpen lichtjes om te vouwen en de mouwen iets verder op te rollen. Net genoeg om haar polsen bloot te stellen, maar niet zo bloot dat ze kunnen verbranden.

‘Goeie kamer?’ vraagt ze luchtig aan Enrique.

‘Zeezicht,’ antwoordt hij, ‘en chocolaatjes op het hoofdkussen.’

‘Dan moet ik klagen bij de receptie.’

‘Even jullie aandacht!’ Viola legt autoriteit in haar stem en iedereen draait haar kant op. Haar gezicht is hun vertrouwd, want ze zien haar bijna dagelijks in televisieprogramma’s waar ze – stralend in een glitterjurk – de meest uiteenlopende mensen aankondigt en hen even tot het sterrendom verheft. Terwijl zij bleekjes onder de felle studiolichten met de ogen staan te knippen, draait Viola als een zon om hen heen. Deze vier hadden het zelf ondervonden.

Een voor een kijkt ze hen aan. ‘Laten we beginnen met het belangrijkste: er hangen 125 camera’s in en om het resort. Overal behalve in de toiletten en de douches. De meeste camera’s zijn niet zichtbaar en ik laat jullie ook niet weten waar ze zich bevinden. Het is de bedoeling dat we vergeten dat ze er zijn zodat het geheel niet geactiveerd lijkt.’

Iedereen knikt en Viola gaat verder. ‘Ik stel voor dat we straks naar de eetzaal gaan om onze voedselvoorraad te bekijken. We hebben een zware en belangrijke taak te vervullen, dus we moeten in optimale conditie zijn.’ Ze legt extra nadruk op

het woord ‘optimale’, geeft het de nodige ernst door bij elke lettergreep een lichte handbeweging te maken. Tik. Tik. Tik. Als er in een programma veel wordt gepraat, is het belangrijk om er ook beweging in te brengen, zodat de kijker niet afhaakt.

‘Zoals ons is gevraagd, gaan we ’s ochtends aan het werk,’ vervolgt Viola, ‘dan gaan we bespreken wat we willen bewaren. Aangezien dit geen lichte taak is, kunnen jullie na het middagmaal een gesprek met me inplannen om jullie hart te luchten. Goed voor iedereen?’ Ze verwacht niet dat iemand bezwaren heeft. Er volgt geen reactie. ‘Goed! We hebben een grote kist en die moet gevuld worden.’

Walter steekt zijn hand op. ‘Heb je de spullen al gezien waaruit we moeten kiezen?’ Zijn andere arm houdt hij strak over zijn borst gekruist. Walter is lang, hij is zo’n mens die altijd ruimte inneemt, zelfs als hij stilzit. Zijn uv-werende pak zit hem net zo gegoten als de scherp gesneden kostuums die hij tijdens het selectieproces droeg.

Viola antwoordt dat ze enkel opnamebeelden heeft gezien, maar de ruimte zelf nog niet. Terwijl ze dat zegt, deelt ze gladde, geplastificeerde plattegronden uit. Ze ruiken vaag chemisch; vers gedrukt of misschien te lang opgeslagen. Op de voorkant staat een foto van het eiland, een luchtbeeld van hoe het resort er in betere tijden uitzag. Helderblauw water, witte zandstranden, een zwembad waarin een vrouw een cocktail drinkt in de plastic vleugels van een opblaasbare roze flamingo. Het productiehuis maakte de wrede beslissing hun dit te laten zien om de ondergang van de wereld te benadrukken. Op de plattegrond staan stipjes waar hun kamers zich bevinden en waar ze morgen aan het werk gaan.

Maandenlang hebben medewerkers van het programma allerhande gebruiksvoorwerpen verzameld – wasspelden,

kruimeldieven, paperclips, een koffiefilter – en ondergebracht in het grote, voormalige binnenbad van het resort.

‘Aan jullie om morgenochtend alvast elk afzonderlijk een aantal items opzij te leggen die jullie belangrijk vinden. Spullen die klein genoeg zijn om in de kist te passen. Dus geen ijskasten!’ zegt Viola met een knipoog, maar Enrique is de enige die lacht.

Na de vergadering neemt ze de groep mee naar de eetzaal waar ze een fles champagne en vijf glazen tevoorschijn haalt. Het eerste glas geeft ze aan Ali en gaat dan het rijtje af. Walter. Max.

Als Viola Enrique een glas wil overhandigen, schudt hij zijn hoofd.

‘Ik drink niet.’

‘Geen probleem,’ zegt Viola na een korte stilte waarin ze hem een paar seconden te lang aankijkt. Ze loopt naar de keuken om een nieuw glas te vullen onder de kraan.

‘Hier,’ zegt ze opnieuw. Deze keer neemt hij het aan.

‘Proost! Op een succesvolle missie!’ Viola kijkt de kring rond.

‘Op een spannend avontuur,’ roept Max. Ze heft haar glas, de rest volgt.

Op de buffettafel, waar vroeger alle soorten fruit, kazen en noten werden geëtaled, waar de geur van versgebakken brood zich mengde met die van rijpe brie en koffie, staan nu grijze dozen. Ze zijn bedrukt met rode letters waarop valt af te lezen wat ze kunnen verwachten: jollofrijst, gegratineerde bloemkool met aardappelpuree, bobotie, bosbessen en yoghurt, sushi, verschillende pastagerechten. De zakjes poeder komen met instructies over hoe ze omgetoverd kunnen worden in een voedzaam, maar dubieus papje zodra er water overheen

wordt gegoten. Overgebleven ideeën van een tragisch mislukte, culinaire revolutie.

Terwijl iedereen de dozen onderzoekt, stelt Viola voor om elke dag minstens één keer samen te eten. ‘Om de groepsspirit warm te houden.’ Iedereen mompelt instemmend. ‘Eten is een belangrijk ritueel en we hebben zowel de fysieke als de mentale kracht nodig om deze belangrijke taak die ons is toegewezen, uit te voeren.’

Terwijl ze deze theatrale zin uitspreekt kan ze met moeite een lach onderdrukken. De woorden ‘belangrijke taak’ resoneren niet goed met deze vier mensen die op het eerste gezicht nauwelijks iets met elkaar gemeen hebben en zich momenteel afvragen of er wel genoeg te eten zal zijn.

Wanneer iedereen naar bed is, knipt Viola haar zaklamp aan en verlaat haar kamer met een zachte klik van de deur. Ver weg klinken de golven van de oceaan, maar hier staat alles op pauze. De vier deelnemers zijn op hun kamers. Dat kan ze voelen.

Ze loopt achter de lobby een donkere smalle gang in die naar de achterzijde van het gebouw leidt. Hier liggen de verborgen delen van het resort, plekken die niet bedoeld waren voor de gasten. De kamers van het personeel, de wasruimtes, de kantoren. Er valt weinig licht binnen en alles lijkt in sluimerstand te verkeren. Aan het eind van de gang staat een groot bruin schilderij dat niemand ooit zou verplaatsen. Achter het paneel: een deur die niet opvalt tenzij je precies weet waar je moet kijken.

Viola duwt het schilderij opzij en opent de toegangsdeur naar een trap, nauwelijks breed genoeg om elkaar met twee te kruisen. De treden kraken onder haar voeten en naarmate ze

hoger klimt, wordt de lucht zwaarder en muffter door het gebrek aan ventilatie.

Bovenaan de trap schuilt achter een tweede, veel zwaardere deur met een hangslot, het zenuwcentrum van het programma. De plaats vanwaar alle beeldmateriaal vertrekt naar de buitenwereld. Niemand anders dan Viola heeft toegang tot dit cruciale punt en maar goed ook, want hier kan ze bekijken wat er in het resort gebeurt. Monitoren flakkeren als ogen in het donker, vijftientig in totaal, in strakke rijen opgehangen aan de muren. Elke dertig seconden vernieuwt het beeld en ze verspringen met de precisie van een hartslag. In amper tweeënhalve minuut glijdt Viola visueel door het hele gebouw, langs elke gang, elk balkon, elke kamer waar een lens mee loert. Geen moment ontsnapt aan haar blik. Niet in het nu, tenminste. Terugspoelen is onmogelijk, want de installatie laat enkel het heden zien, een beeld zonder geheugen. Maar als alles goed gaat, heeft ze genoeg aan het nu. Bovendien weet ze hoe ze overkomt op scherm, ze hoeft zichzelf niet terug te zien.

Bij televisiehuis De Kannibalen werken de monteurs en editors ondertussen in een onafgebroken ritme. Terwijl de 125 camera's hun beelden het netwerk in sturen, lopen de fragmenten rechtstreeks hun montageruimte binnen. Daar worden ze meteen gesorteerd, gesynchroniseerd en in elkaar gevlochten tot een doorlopende realityshow, 24/7 te volgen. Het team knipt, schakelt en mixt in real time, alsof de tijd zelf in hun handen ligt. Tussen het moment dat iets in het resort gebeurt en het ogenblik waarop het op antenne verschijnt, zit nooit meer dan een minuut. Een stroom die voortdurend wordt bijgewerkt en bijgestuurd zonder dat de kijker ooit de rafels ziet van het razende werk erachter.

Viola neemt plaats in de ergonomische stoel die het productiehuis voor haar heeft voorzien. Haar vingers glijden geroutineerd over het bedieningspaneel en met een kordate beweging brengt ze Enriques kamer in beeld. Zijn koffer ligt open op de grond, op het nachtkastje een foto van hemzelf met zijn man en hun dochter. Drie camera's houden hem in de gaten, elk vanuit een andere hoek. Daar zit hij, op de rand van zijn bed, schouders gebogen. Hij wrijft over zijn slapen en wangen om niet alleen de vermoeidheid van de afgelopen dagen van zich af te vegen, maar ook de keuzes die hem hier hebben gebracht.

Net als overal elders is het ook in Enriques kamer drukkend warm. Hij ruikt zijn eigen zweet, kleverig onder zijn oksels, in de holte van zijn onderrug.

Wat denkt hij? Dat zijn geheim niet zal uitkomen? Dat hij kan doen alsof hij vroeger niet dronk? Dat hij niet de man is die ooit wakker werd zonder enig besef van de vorige nacht? Niet degene die minstens eens per week kotsend boven het toilet hing, zijn hele lichaam rillend van alcoholvergiftiging en spijt? Alsof zijn talloze opnames in de ontwenningskliniek een onbelangrijk voetnootje in zijn levensverhaal zijn en niet de climax van een jarenlange tragedie.

Hij had een talent ontwikkeld om er niet aan te denken. Wegstoppen en doorgaan. Maar nu is alles anders. De taak die ze hebben gekregen, de vele camera's, het is bijna claustrofobisch. En als er iets is wat Enrique niet kan verdragen, dan is het zich beklemd voelen. Een dreiging die zich stilletjes in zijn hoofd nestelt als een donkere, al te vertrouwde wolk. Hij weet hoe dat verdergaat. Eén enkele negatieve gedachte was als een losgeraakt steentje dat een aardverschuiving in gang zette.

Hij schudt zijn hoofd. Harder dan nodig. Om de zwaarte van zich af te schudden, om zichzelf te resetten.

Hij had het kunnen zeggen. Gewoon, de feiten. Geen excuses, geen verzachtende omstandigheden. Tijdens de besprekingen, toen er nog het gevoel heerste dat hij alles onder controle had. Maar waarschijnlijk hadden ze hem dan niet meegenomen.

De vraag om de kist te ontwerpen was in de vorm van een beknopte, maar resolute brief gekomen en liet niet veel ruimte voor interpretatie.

Geachte heer Jiménez,

Gezien uw expertise als klimaatdeskundige richten wij ons namens het Nationale Comité voor Overleving & Preservatie en televisieproductiehuis De Kannibalen, tot u.

We komen met het verzoek om samen met een team naar uw keuze, een object te ontwerpen dat duurzaam bestand is tegen de extreme uitdagingen van de komende millennia. Wij vertrouwen volledig op uw kennis omtrent het onderwerp.

Het doel is een kist te creëren die alle natuurlijke en klimatologische invloeden kan doorstaan, zodat zij, wanneer alle menselijke infrastructuur is verdwenen, nog steeds intact blijft. De taak omvat het ontwikkelen van een materiaal dat zelfs bij hoge temperaturen en onder zware weersinvloeden zijn integriteit behoudt.

Wij verzoeken u, binnen de aangegeven termijn van zes maanden, een ontwerp voor te leggen dat aan deze technische eisen voldoet.

Met de meeste hoogachting,

Het Nationale Comité voor Overleving & Preservatie.

De Kannibalen.